

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายเจริญ ภัคดีชนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๖-๗/๒๕๖๑

เรื่องพิจารณาที่ ๘/๒๕๖๐

เรื่องพิจารณาที่ ๑๑/๒๕๖๑

วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๑

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๗๕ วรรคสอง หรือไม่ เพียงใด

ความเห็น

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ เพื่อให้การปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่ด้วย ประกอบกับปัญหาเสพติดให้โทษเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ เป็นภัยร้ายแรงต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษย์ จึงต้องมีมาตรการลงโทษขั้นเด็ดขาด โดยได้บัญญัติให้บุคคลซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๑ ประเภท ๒ ประเภท ๔ และประเภท ๕ ถ้ามียาเสพติดให้โทษเกินปริมาณที่กำหนดไว้ ให้ถือเป็นเด็ดขาดว่าผู้นั้นมีไว้เพื่อจำหน่ายโดยไม่เปิดโอกาสให้จำหน่ายนำสืบหักล้างหรือให้ศาลคำนึงถึงเจตนาที่แท้จริงของจำเลย

ผลของบทกฎหมายดังกล่าวเท่ากับเป็นการตัดสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยในการพิสูจน์ความจริงในคดีมากเกินความจำเป็นและเหตุผลอันสมควร ทำให้ต้องมีการตราพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ ออกมาแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง ลดระดับความรุนแรงลงให้มีลักษณะเป็นเพียงข้อสันนิษฐานเบื้องต้นเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีโอกาสพิสูจน์ความจริง โดยนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างเพื่อให้ศาลวินิจฉัยว่าการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยมิใช่การกระทำเพื่อจำหน่ายได้

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขดังกล่าวกลับมีข้อจำกัดไว้ตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ให้ใช้บังคับแก่คดีที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้นำกฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ บังคับแก่คดีดังกล่าวต่อไปจนกว่าคดีถึงที่สุด”

ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเป็นหลักการสำคัญในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในทางคดี เมื่อนำมาใช้ตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความ โดยทั่วไปแล้วจะใช้ในขั้นตอนการสืบพยานหลักฐานเพื่อหาข้อเท็จจริงซึ่งกระทำในศาลชั้นต้น การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติตามความในมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง จึงเป็นการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความ ซึ่งตามหลักการใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความที่แก้ไขใหม่สามารถใช้กับกระบวนการพิจารณาในคดีที่ค้างการพิจารณาอยู่หรือเป็นกระบวนการพิจารณาที่ยังไม่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วเท่านั้น จะไม่นำไปใช้กับกระบวนการที่เสร็จสิ้นแล้ว หากกระบวนการพิจารณาใดได้กระทำเสร็จสิ้นไปโดยชอบแล้วจะไม่กลับไปเพิกถอนและเริ่มต้นกระบวนการใหม่ อีกทั้งตามหลักการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาและหลักนิติธรรม ห้ามมิให้รัฐออกกฎหมายมาใช้ บังคับย้อนหลังอันมีลักษณะเป็นโทษทางอาญาแก่บุคคล แต่รัฐสามารถออกกฎหมายมาใช้บังคับ ย้อนหลังให้เป็นคุณหรือบรรเทาความเดือดร้อนแก่บุคคลได้

แม้ว่าบทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ จะเป็นบทบัญญัติที่เป็นคุณแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะยื่นคำแถลงขอสืบพยานหลักฐานพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมาย ซึ่งสามารถย้อนหลังไปใช้บังคับกับการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนกฎหมายใช้บังคับได้ก็ตาม แต่หากให้นำ บทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลย้อนหลังไปใช้บังคับแก่คดีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ ใช้บังคับ ย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาและ พิพากษาคดีของศาลที่สมบูรณ์ไปแล้วตามกฎหมายเดิม เป็นผลให้ต้องมีการเพิกถอนกระบวนการพิจารณา และคำพิพากษาที่ถึงที่สุดไปแล้วของศาล ทั้งจะต้องมีการสืบพยานหลักฐานหรือดำเนินกระบวนการ

พิจารณากันใหม่ทั้งหมด ทั้ง ๆ ที่กระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีที่ถึงที่สุดไปแล้วนั้นชอบด้วยกฎหมาย ที่ใช้อยู่ในขณะนั้นทุกประการก่อนวันที่กฎหมายที่แก้ไขใหม่มีผลใช้บังคับ ประกอบกับพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับในขณะจำเลยกระทำความผิดกำหนด ไว้ว่าในกรณีที่จำเลยมียาเสพติดให้โทษตามปริมาณที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ถือว่ากระทำความผิดของจำเลย เป็นการกระทำเพื่อจำหน่ายทันที ซึ่งหากให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่แก้ไขใหม่มีผลย้อนหลังไป ใช้บังคับแก่คดีที่ถึงที่สุดไปแล้วก็จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะในส่วน ของการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยในชั้นของพนักงานสอบสวน และชั้นพนักงานอัยการในการพิสูจน์การกระทำของจำเลยว่าเป็นการกระทำเพื่อจำหน่ายหรือไม่ นอกจากนี้ยังอาจกระทบต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาหรือลักษณะเด็ดขาดถึงที่สุดของ คำวินิจฉัยขององค์กรตุลาการ ซึ่งไม่อาจถูกกลับหรือแก้ไขโดยองค์กรใด ๆ ได้อีก เว้นแต่การแก้ไข โดยองค์กรตุลาการซึ่งอยู่ในลำดับที่สูงขึ้นไปตามกระบวนการพิจารณาความว่าด้วยการอุทธรณ์หรือฎีกา ดังนั้น บทบัญญัติตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งมีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นคุณต่อจำเลยไปใช้บังคับแก่คดีที่ศาลมีคำพิพากษา ถึงที่สุดไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ ใช้บังคับ จึงเป็นไป เพื่อคุ้มครองกระบวนการพิจารณาและคำพิพากษาในคดีที่ถึงที่สุดไปแล้วโดยชอบด้วยกฎหมาย และหลัก ความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาหรือลักษณะเด็ดขาดถึงที่สุดของคำวินิจฉัยขององค์กรตุลาการ มิได้ เป็นการขัดต่อหลักการพื้นฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือข้อสันนิษฐานที่ว่าผู้ต้องหาหรือ จำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) อันถือเป็นหลักสากลตามที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสอง และมีได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล โดยปราศจากเหตุผลและความชอบธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคสาม แต่อย่างไรก็ดี อีกทั้ง เป็นการดำเนินการตามความเหมาะสมซึ่งได้คำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนเพื่อให้มีผลกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพของผู้ต้องโทษเด็ดขาดในคดีตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อการรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะและความสงบเรียบร้อยในสังคม อันเป็นการคุ้มครองประโยชน์สุข ของสังคมโดยรวม จึงไม่ขัดต่อหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง และไม่กระทบต่อ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖

อย่างไรก็ตาม สำหรับคดีที่ยังไม่ถึงที่สุดซึ่งรวมถึงคดีที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้วแต่ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาในวันที่กฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับย่อมจะต้องเป็นไปตามหลักพื้นฐานในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา อันจะต้องปรับบทใช้กฎหมายที่เป็นคุณแก่จำเลยไม่ว่าในทางใด หลักพื้นฐานดังกล่าวนี้มีได้เป็นเพียงหลักกฎหมายอาญาเท่านั้น แต่เป็นหลักการสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเป็นกรณีหนึ่งของหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ ที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ การที่มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ บัญญัติมิให้นำมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นคุณแก่จำเลยนำมาใช้บังคับแก่คดีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา โดยให้นำกฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับซึ่งเป็นผลร้ายต่อจำเลยมากกว่าเป็นคุณมาใช้บังคับแก่คดีดังกล่าวนั้นได้ต่อไปจนกว่าคดีถึงที่สุด ซึ่งโดย “มูลนิติธรรมประเพณี” ที่เป็นหลักพื้นฐานของการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาที่ถูกต้องและเป็นธรรมของไทยจะต้องนำกฎหมายที่เป็นคุณมาใช้บังคับแก่จำเลยในคดีอาญาตราบเท่าที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด การจำกัดสิทธิให้ใช้บังคับเฉพาะแก่คดีที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้วเท่านั้นจึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรมตาม มาตรา ๓ วรรคสอง และเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุตามมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง ทั้งยังเป็นการปฏิบัติต่อจำเลยเสมือนว่าเป็นบุคคลที่ได้กระทำความผิดโดยที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุด อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสอง ด้วย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงเห็นว่า มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ ในส่วนที่ห้ามมิให้นำมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาใช้บังคับแก่คดีที่ยังไม่ถึงที่สุดเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และ มาตรา ๒๕ วรรคสอง

(นายเจริญ ภัคดีธนากุล)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ